

تأثیر بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشاء بر محتوای سود در شرکت -

های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

امید سمیعی^۱، بهمن اسماعیلی^۲

تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۰۵/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۰۶

چکیده

هدف از تحقیق تأثیر بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشاء بر محتوای سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد؛ که از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت مروری و از لحاظ ماهیت داده‌ها جزء تحقیقات کمی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار برای بازه زمانی بین ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۰ بررسی شده که در آخر با لحاظ کردن محدودیت‌های ذکر شده ۱۵۰ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شده است. در این تحقیق برای جمع‌آوری و گردآوری داده‌ها و اطلاعات تحقیق از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی و نمونه‌برداری به صورت عینی نیز استفاده شده است. یافته‌های حاصل از تحقیق نشان داد که بین بیش اطمینانی مدیران بر محتوای سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معکوس و معنادار وجود دارد. و همچنین بین کیفیت افشاء و محتوای سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تأثیر معنادار دارد.

کلمات کلیدی: بیش اطمینانی مدیران، کیفیت افشاء، محتوای سود

^۱ دکتری تخصصی حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
^۲ دکتری مدیریت مالی، گرایش مالی، دانشگاه تهران، ایران.

۱- مقدمه

طی دو دهه اخیر عمده مطالعات دانشگاهی از تحلیل‌های اقتصادسنجی سری‌های زمانی قیمت‌ها، سود نقدی و عایدات به بسط مدل‌هایی که ویژگی‌های روان‌شناختی افراد را به بازارهای مالی ارتباط می‌دادند، سوق پیدا کرد. ولی در طی ده اخیر اندیشمندان حوزه دانش مالی بیان می‌کنند که نظریه‌های رفتاری مالی می‌تواند بی‌نظمی‌ها و استثنایهای تجربی موجود در پارادایم سنتی مالی را تبیین کند. بر اساس این نظریه‌های جدید، استثنایهای بازار نتیجه سوگیری‌های رفتاری هستند. بدین معنی که افراد خطاهای قابل پیش‌بینی و باثباتی در پردازش اطلاعات و ارزیابی اوراق بهادار مرتکب می‌شوند. فرا اطمینان یا اطمینان بیش‌ازحد یکی از سوگیری‌های رفتاری است که در قالب خطای ادراکی مدیران طبقه‌بندی می‌شود و دارای اهمیت بسزایی می‌باشد (عبدلی و همکاران، ۱۳۹۵).

مطالعات نشان می‌دهد با افزایش بیش‌اطمینانی مدیران، احتمال ریسک سقوط قیمت سهام افزایش، احتمال استفاده از حسابداری محافظه‌کارانه کمتر، احتمال وقوع اشتباه در گزارش سود به دلیل نگرش‌های خوش‌بینانه مدیریت بیشتر، احتمال ارائه مجدد صورت‌های مالی و مدیریت سود واقعی نیز بیشتر و اثربخشی کنترل‌های داخلی کمتر می‌شود. مدیران بیش‌اطمینان، احتمال و تأثیر رویدادهای مطلوب را در جریان‌های نقدی شرکت بیش از واقع تخمین می‌زنند و احتمال و تأثیر رویدادهای منفی را کمتر از واقع ارزیابی می‌کنند (حسینی، ۱۳۹۷).

از طرفی تئوری علامت‌دهی رفتار مدیران را برای افشای اطلاعات به بازار سهام به منظور اجتناب از هر گونه ارزش‌گذاری کم‌تر از حد سهام آن‌ها توضیح می‌دهد محققانی همچون الشندی، فریزر و حسینی (۲۰۱۳) استدلال می‌کنند که شرکت‌های با سودآوری بالا انگیزه‌های بیشتری برای نشان دادن کیفیت عملکرد خود و توانایی خود در مدیریت موفق ریسک‌ها دارند. تحت عملکرد مالی خوب، افشای ریسک ممکن است عدم قطعیت مربوط به جریان‌های نقدی آینده و محیط اقتصادی را کاهش دهد که تأثیر مثبتی بر سهام شرکت‌ها خواهد داشت. علاوه بر این، مدیران تمایل به برقراری ارتباط با اطلاعات مربوط به ریسک برای بهبود تصویر شرکت و نشان دادن مهارت‌های مدیریتی آن‌ها در مدیریت ریسک دارند.

بنابراین مساله اصلی پژوهش این است که بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشا چه تاثیری بر محتوای سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؟

۱. مبانی نظری و توسعه فرضیه ها

۲.۱. کیفیت افشاء

طبق نظر دیاموند و ورشیا^۱ (۱۹۹۱) کیفیت افشا عبارت است از میزان درستی باور سرمایه گذاران درباره ارزش اوراق بهادار پس از دریافت اطلاعات افشا شده در چارچوب قضیه‌ی بیز؛ به عبارت دیگر افشایی که توزیع پیوسته تری برای یک مجموعه احتمال‌های پیشین ایجاد نماید، از کیفیت بالاتری برخوردار است.

کینگ^۲ (۱۹۹۶) معتقد است در غیاب مقررات ضد تقلب، کیفیت افشا را می‌توان به عنوان درجه‌ای از جانب‌داری مبتنی بر منفعت طلبی شخصی مدیران تعریف کرد.

هاپکینز^۳ (۱۹۹۶) کیفیت افشا را سهولت مطالعه و تفسیر صورت‌های مالی توسط سرمایه گذاران تعریف نموده است. مطابق نظر براون و هیل گیست^۴ (۲۰۰۶) کیفیت افشا توان آگاهی بخشی کلی اطلاعات افشا شده شرکت را نشان می‌دهد و به حجم اطلاعات افشا شده، به موقع بودن اطلاعات و دقت آن بستگی دارد. برخی از تحقیقگران کیفیت افشا را منوط به انتشار مستمر اطلاعات به موقع و آگاهی بخش می‌دانند. از نظر آن‌ها در شرکت‌هایی که کیفیت افشا بالاست احتمال خودداری از افشای اطلاعات نامساعد ولی با ارزش، کم‌تر است (گنجی، ۱۴۰۰).

شرکت‌هایی که سطح بالایی از افشای داوطلبانه را فراهم می‌آورند، شکاف اطلاعاتی را بین سرمایه گذاران آگاه و ناآگاه کاهش می‌دهند. این به هم‌هی سرمایه گذاران درباره اینکه معاملات سهام با یک قیمت "عادلانه" صورت می‌گیرند، اطمینان بیشتری می‌دهد و در نتیجه نقدشوندگی سهام بهبود می‌یابد. از این رو لیوز و ورچیا^۵ (۲۰۰۰) نشان دادند که شرکت‌های با سطح افشای

^۱ Diamond & Verrecchia

^۲ King, R

^۳ Hopkins, P.

^۴ Brown & Hillegeist

^۵ Leuz & Verrecchia

داوطلبانه بالاتر، دارای اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام کمتری در بازار سرمایه هستند و در نتیجه نقدشوندگی سهام بالاتری دارند. (خاجوی و علیزاده، ۱۳۹۷).

افشای داوطلبانه، افشای فراتر از قوانین و استانداردها می‌باشد. استانداردهای حسابداری اگرچه حداقل میزان افشاء را تعیین کرده‌اند ولی برای افشای اضافی اطلاعات محدودیتی قائل نمی‌شوند. در صورتی که مدیریت بتواند با افشای اطلاعات اضافی و داوطلبانه رهنمودهای بهتری را در ارتباط با اهداف و چشم‌انداز آتی شرکت و استفاده بهینه از منابعی که در اختیار دارد ارائه کند و تصویر شفاف‌تری از وضعیت موجود نشان دهد در این صورت سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی می‌توانند از تدابیر مدیریت آگاه شوند و انتقادات آن‌ها نسبت به عملکرد موسسه برطرف می‌شود و به آینده موسسه امیدوار می‌شوند (حسنی، ۱۳۹۷).

۲.۲. بیش اطمینانی مدیران

اعتماد به نفس دیدگاهی است که به افراد اجازه می‌دهد تا از خود تصویری مثبت و واقعی داشته باشند. افراد با اعتماد به نفس به توانایی‌هایشان اعتماد می‌کنند، به طور کلی حس می‌کنند که می‌خواهند کنترل روند زندگی و کاری خود داشته و برنامه‌ریزی مؤثرتری ایفا کنند. بیش اطمینانی یا اعتماد به نفس بیش از حد، یکی از مهم‌ترین مفاهیم مالی مدرن است که هم در تئوری‌های مالی و هم روانشناسی جایگاه ویژه‌ای دارد. بیش اطمینانی سبب می‌شود انسان دانش و مهارت خود را بیش از حد و ریسک‌ها را کمتر از حد تخمین زده، احساس کند روی مسائل و رویدادها کنترل دارد، در حالی که ممکن است که در واقع، این‌گونه نباشد. بررسی آثار بیش اطمینانی مدیران بر رویه‌های شرکت، شامل رویه‌های حسابداری مهم است. بیش اطمینانی می‌تواند منجر به اتخاذ تصمیم آینده‌ی نادرست شده و با تحریف از سیاست‌های مناسب سرمایه‌گذاری تأمین مالی یا حسابداری، هزینه‌های گزافی بر شرکت تحمیل کند. اما بیش اطمینانی مدیریت می‌تواند در برخی شرایط منافی داشته باشد. برای مثال، انگیزش مدیران بیش اطمینان برای پذیرش ریسک، کم‌هزینه‌تر از سایر مدیران است. مدیران بیش اطمینان بازده‌های آینده ناشی از پروژه‌های سرمایه‌گذاری شرکت را بیش برآورد می‌کنند. لذا ممکن است شناسایی زیان را به تأخیر انداخته و برآوردهای خوش‌بینانه در تعیین ارزش دارایی‌های جاری یا بلندمدت داشته

تأثیر بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشاء بر محتوای سود در شرکت‌های و ...

باشند. بنابراین، بیش اطمینانی مدیریت می‌تواند منجر به سطوح پایین‌تر محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی شود.

روانشناسان به این نتیجه رسیده‌اند افرادی که دارای اطمینان بیش‌ازحد بوده، امکان موفقیت خود را بیش‌ازحد ارزیابی می‌کنند، موفقیتشان را مدیون توانایی‌های خود دانسته و نقش شانس و عوامل خارجی را در این امر کمتر از حد ارزیابی می‌کنند. اطمینان بیش‌ازحد سبب می‌شود انسان دانش و مهارت خود را بیش‌ازحد و ریسک‌ها را کمتر از حد تخمین زده، احساس کند. اطمینان بیش‌ازحد یک ویژگی شخصی است که می‌تواند به‌صورت اریب رفتاری و داشتن اعتقادات غیرواقعی (مثبت) در رابطه با هریک از جنبه‌های یک پیشامد در شرایط عدم اطمینان تعریف شود، در این صورت در برآورد میانگین اغراق خواهد شد (حسینی، ۱۴۰۰)

۳،۲. محتوای سود

هموارسازی سود عبارت است از اعمال نظر مدیریت شرکت در تقدم و تأخر ثبت حسابداری هزینه‌ها و درآمدها یا به حساب گرفتن هزینه‌ها یا انتقال آن‌ها به سال‌های بعد، به طوری که باعث شود شرکت در طول چند سال متوالی از روند سود بدون تغییرات عمده برخوردار باشد. هدف مدیریت این است که شرکت را در نظر سرمایه‌گذاران و بازار سرمایه، باثبات و پویا نشان دهد (گنجی، ۱۴۰۰).

افشای ریسک می‌تواند در ارزیابی عملکرد آتی شرکت‌ها توسط سرمایه‌گذاران تأثیرگذار باشد. مدیران می‌توانند در وضعیت خوب مؤسسه خود با افشای مناسب ریسک در مقابل مدیرانی که اقدام به افشا نمی‌کنند مزیت بیشتری به دست آورند. تحقیق‌هایی نیز وجود دارد که نشان می‌دهد افشای ریسک چندان کارآمد نمی‌باشد. برخی از این تحقیق‌ها بیانگر این است که افشای ریسک، اطلاعات قابل اتکایی به سرمایه‌گذاران ارائه نمی‌کند و برخی دیگر معتقدند که افشای ریسک مفید نبوده و خالی از هرگونه مدیریت واقعی می‌باشد (گنجی، ۱۴۰۰).

در خصوص تأثیر افشای عوامل ریسک شرکت بر هموارسازی سود، با افزایش کیفیت گزارشگری ریسک، شرکت‌ها جزئیات افشای ریسک را افزایش می‌دهند که این امر منجر به افزایش شفافیت اطلاعاتی می‌شود. توکلی محمدی و همکاران در پژوهشی نحوه همکاری در

قراردادهای عملیات مشترک را تشریح فرمودند شفافیت ریسک موجب کاهش ریسک اطلاعاتی سرمایه‌گذاران می‌شود زیرا زمانی که شرکت اطلاعات ریسک باکیفیت ارائه می‌دهند، ریسک‌گزینش نامطلوب کاهش می‌یابد با کاهش مسئله‌گزینش نامطلوب و عدم تقارن اطلاعاتی، کارایی سرمایه‌گذاری نیز افزایش می‌یابد؛ بنابراین مطابق این فرضیه انتظار می‌رود، افزایش کیفیت افشای ریسک عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش داده که این امر با برطرف کردن مشکلات نمایندگی، منجر به افزایش کیفیت گزارشگری مالی شود، نیز افزایش یافته و فرصت‌طلبی مدیران در جهت مدیریت سود نامطلوب به حداقل می‌رسد و در نهایت هموارسازی سود افزایش می‌یابد (ژانگ، ۲۰۱۴).

۲.۴. پیشینه پژوهش

نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵) در تحقیق خود با عنوان بررسی ویژگی ریسک‌های افشاشده در گزارش‌های سالانه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به عوامل مؤثر بر میزان افشای اطلاعات مربوط به ریسک مورد بررسی از طریق یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و گزارش فعالیت هیئت‌مدیره با استفاده از تحلیل محتوا و ویژگی‌ها و میزان افشای اطلاعات مربوط به ریسک پرداختند نتایج نشان داد شرکت‌ها به‌طور معناداری به ارائه اطلاعات گذشته‌نگر در مقایسه با آینده‌نگر، کیفی در مقایسه با کمی و افشای منابع ریسک در مقایسه با مدیریت ریسک گرایش دارند. هم‌چنین در بررسی عوامل مؤثر بر میزان افشای ریسک، نتایج بیانگر ارتباط مثبت و معنادار بین اندازه شرکت و اهرم مالی با میزان افشای ریسک و رابطه منفی و معناداری بین سطح ریسک بازار شرکت با افشای ریسک بود.

عبدلی و غلامی (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان تأثیر بیش اطمینانی مدیران بر چسبندگی هزینه‌ها پرداختند. از این رو جامعه آماری ۱۲۷ شرکت بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ هست. به‌منظور تفکیک چسبندگی هزینه‌ها به‌عنوان متغیر وابسته، از متغیرهای چسبندگی هزینه‌های اداری و عمومی، هزینه‌های بهای تمام‌شده کالا و هزینه‌های توزیع و فروش استفاده شده است. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت بیش اطمینانی مدیریت با چسبندگی هزینه‌های اداری و عمومی، توزیع و فروش و بهای تمام‌شده کالای فروش رفته ارتباط معنادار و مثبت دارد. به عبارتی زمانی که اعتماد به‌نفس مدیران کاهش پیدا می‌کند، چسبندگی

تأثیر بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشاء بر محتوای سود در شرکت‌های و ...

هزینه‌ها کاهش پیدا خواهد کرد. همچنین نتایج ما بیانگر این بود که با تلفیق متغیرهای شدت فروش، فروش و بیش اطمینانی مدیریت و همچنین شدت فروش، فروش و نظریه نمایندگی تأثیر معنی‌داری بر چسبندگی هزینه اداری و فروش، بهای تمام شده کالا و توزیع و فروش نداشتند.

شمسی و جهان‌شاد (۱۳۹۸) به تأثیر بیش اطمینانی مدیران مبتنی بر سرمایه‌گذاری و مخارج سرمایه‌ای بر شاخص‌های ریسک و بهره‌وری سرمایه پرداختند. در این پژوهش تعداد ۱۳۲ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ بررسی شده است. جهت آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون پانلی استفاده شده، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بیش اطمینانی مدیران مبتنی بر مخارج سرمایه‌ای بر انحراف بازده سهام تأثیر معناداری ندارد اما مدیران مبتنی بر سرمایه‌گذاری بر انحراف بازده سهام تأثیر مثبت معناداری دارد. این بدان معناست که شرکت‌های دارای مدیران بیش اطمینان مبتنی بر سرمایه‌گذاری در معرض میزان قابل‌توجهی از ریسک قرار می‌گیرند و بیشتر در پروژه‌های پرخطر سرمایه‌گذاری می‌کنند. همچنین بیش اطمینانی مدیران (مبتنی بر مخارج سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری) بر انحراف جریان وجوه نقد عملیاتی و بهره‌وری سرمایه تأثیر معناداری ندارد.

هانگ شن و همکاران^۱ (۲۰۱۹) در تحقیقی به بررسی رابطه بین معاملات با اشخاص وابسته و هموارسازی سود شرکت‌های کره‌ای پرداختند. برای این منظور آنان با بررسی ۴۹۶۶ شرکت در بازه زمانی سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۳ با استفاده از مدل رگرسیون چند متغیره به این نتیجه رسیدند که بین هموارسازی سود و معاملات با اشخاص وابسته رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد بدین معنا که با افزایش معاملات با اشخاص وابسته میزان هموارسازی سود نیز افزایش می‌یابد.

اسکت و همکاران^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی رابطه بین بیش اعتمادی مدیران و حق‌الزحمه موسسه حسابرسی شرکت‌های هلندی پرداختند فرضیه‌های پژوهش با استفاده از جامعه‌ای متشکل از ۲۳۸۰ سال شرکت طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ و با بهره‌گیری از معادلات رگرسیونی چندگانه مبتنی بر داده‌های تلفیقی، آزمون شده‌اند. آن‌ها دریافتند که مدیران تمایل به دست بالا گرفتن توانایی خود و ورود منافع مالی پروژه‌ها در آینده هستند اما احتمالاً تأثیر عوارض

¹ Hang Shin

² Scott Duellmana, Helen Hurwitza, Yan Sun

جانبی را دستکم می‌گیرند اما حسابرسان در نتیجه ممکن است حق الزحمه خود برای فعالیت‌های ممیزی اضافی را با افزایش کارمزد به علت خطر حسابرسی، افزایش دهند. لذا آن‌ها با این پیش‌فرض به بررسی رابطه بین این دو متغیر پرداختند دریافتند که به‌طور کلی رابطه بین بیش اعتمادی مدیران و حق الزحمه موسسه حسابرسی معکوس می‌باشد اما این رابطه در شرکت‌های با حضور کمیته حسابرسی کمتر است.

چایز و همکاران (۲۰۱۴)^۱ در تحقیق با عنوان اطمینان بیش‌ازحد مدیریتی و اجتناب مالیاتی به بررسی تأثیر اطمینان بیش‌ازحد مدیریتی بر اجتناب مالیاتی پرداختند. نتایج این پژوهش دوره زمانی این تحقیق سال‌های مالی ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱ برای تعداد ۲۴۷ شرکت این تحقیق نمونه‌گیری کرده است که نتایج نشان داد اطمینان بیش‌ازحد مدیریتی بر اجتناب مالیاتی تأثیر مثبت معناداری می‌گذارد. از نتایج ۶ درصد کاهش می‌دهد و همچنین دیگر اینکه اطمینان بیش‌ازحد مدیریتی، نرخ مؤثر مالیات می‌افزاید.

بنابراین با توجه به مطالب بالا، فرضیه پژوهش به‌صورت زیر قابل بیان است:

H₁: بیش اطمینانی مدیران بر محتوای سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

H₂: کیفیت افشا بر محتوای سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

¹ Chyz, J., Gaertner, F., Kausar, A. & Watson, L

۳. روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای بازه زمانی بین سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۰ است. نمونه آماری ۱۵۰ شرکت انتخاب شد. در این تحقیق برای جمع‌آوری و گردآوری داده‌ها و اطلاعات تحقیق مورد از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی و نمونه‌برداری به صورت عینی نیز استفاده شده است. به عبارتی دیگر، اطلاعات مربوط به استفاده از مجلات و ماهنامه‌های مربوط به سازمان بورس و هم‌چنین استفاده از پایان‌نامه‌های مشابه به موضوع تحقیق به صورت تجربی نیز استفاده شده است. هم‌چنین با استفاده از نرم‌افزارهای مالی جهت استخراج داده‌های تحلیلی برای انجام تحلیل‌های آماری و هم‌چنین استفاده از کاربرگ‌های محاسباتی برای اندازه‌گیری شاخص‌های انتخاب شده برای متغیرها نیز استفاده شده است.

بر اساس موضوع تحقیق و ماهیت روش تحقیق جهت تجزیه و تحلیل پذیری در آزمون فرضیه‌ها از بانک اطلاعاتی سازمان بورس و هم‌چنین نرم‌افزار ره‌آورد نوین و با استفاده از یادداشت‌های توضیحی به همراه صورت‌های مالی که به عنوان پیوست اطلاعات شرکت‌ها نیز شناخته می‌شوند نیز استفاده خواهد شد. هم‌چنین بعد از استخراج داده‌های فوق با طبقه‌بندی و کدگذاری هریک از مؤلفه‌ها در اکسل Excel نیز با وارد کردن در برنامه اقتصادسنجی Eviews نسخه ۹ نسبت به نرمال بودن، هم‌خطی و معنادار بودن داده‌ها نیز بحث و بررسی خواهد شد. در آخر با تحلیل هریک از برآوردهای مدل فرضیه‌ها نسبت به رد یا پذیرش فرضیه‌ها نیز تصمیم‌گیری و اظهار نظر خواهد نمود.

$$e_r(P, Q) : E(F_q)[r] \times E(F_{q^k})[r] \rightarrow F_{q^k}^* \quad (1)$$

۴. نتیجه یافته‌ها

۴-۱. آزمون نرمال بودن داده‌ها

نرمال بودن متغیرها (به خصوص متغیر وابسته در مدل‌های رگرسیونی)، شرط اولیه انجام کلیه آزمون‌های پارامتریک می‌باشد. به منظور بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق از آزمون شاپیرو

ویلیک استفاده شده است. در این آزمون‌ها هرگاه سطح معنی‌داری کمتر از ۰.۰۵٪ باشد ($\text{Sig} < 0.05$)، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود.

مفروضات آزمون به‌قرار زیر می‌باشد:

H_0 : توزیع داده‌ها نرمال است.

H_1 : توزیع داده‌ها نرمال نیست.

نتایج آزمون تشخیص توزیع نرمال در جدول (۱) ارائه شده است:

جدول ۱ آزمون شاپیرو ویلیک

نام متغیر	نماد	آماره آزمون ^۱	سطح معناداری	نتیجه
بیش اطمینانی مدیران	Smoth	۴,۳۶۱	۰,۰۰۰	توزیع نرمال ندارد
افشای ریسک	Riskdis	۱۳,۶۴۲	۰,۰۰۰	توزیع نرمال ندارد
سودآوری	Roa	۷,۵۳۸	۰,۰۰۰	توزیع نرمال ندارد

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۱، سطح معنی‌داری طبق آزمون تشخیص توزیع نرمال شاپیرو ویلیک متغیرها کمتر از ۵ درصد می‌باشند. لذا داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند. از آنجایی که نرمال بودن خطاهای مدل‌ها نشان‌دهنده‌ی نرمال بودن ترکیب متغیرها می‌باشد آزمون نرمال بودن خطاهای مدل‌ها بررسی گردید و مشخص شد که خطاها از توزیع نرمال برخوردارند.

۲-۴. نتیجه فرضیه‌ها

H_1 : بیش اطمینانی مدیران بر محتوای سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

در آمار به عددی گویند که یک توزیع نمونه‌برداری را خلاصه‌سازی یا توصیف می‌کند.^۱

تأثیر بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشاء بر محتوای سود در شرکت‌های و ...

جدول ۲؛ نتیجه آزمون فرضیه تحقیق

$\text{SMOOTH}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Risk Disclosure}_{it} + \beta_2 \text{Roa}_{it} + \beta_3 \text{RB}_{it} + \beta_5 \text{Lev}_{it} + \beta_6 \text{SIZE}_{it} + \beta_7 \text{Dividend}_{it} + \varepsilon_{it} + \beta_4 \text{Growth}_{it} +$						
متغیر وابسته: پیش اطمینانی مدیران						
متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره Z	سطح معناداری	هم خطی
بیش اطمینانی مدیران	Riskdis	۰,۰۰۷	۰,۰۰۳	۲,۱۷	۰,۰۳۰	۱
سودآوری	Rb	۰,۸۲۰	۰,۰۳۵	۲۳,۳۷	۰,۰۰۰	۱,۰۵
سایر آماره‌های اطلاعاتی						
آماره والد		۲۵,۴۹				
سطح معنی داری والد		۰,۰۰۱				
ضریب تعیین		۰,۸۴۶				
دوربین واتسون		۲,۴۹۲				

نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد که متغیر پیش اطمینانی مدیران شرکت دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می‌توان گفت که پیش اطمینانی مدیران بر محتوای سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد. ضریب تعیین برابر با ۸۴ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۸۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۲۵,۴۹ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد از این رو مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین-واتسون برابر با ۲,۴۹ می‌باشد و با قرار گرفتن در بازه ۱,۵ الی ۲,۵ ناشی از عدم خودهمبستگی بین متغیرهای تحقیق می‌باشد.

جدول ۳؛ خلاصه یافته‌ها

عنوان فرضیه	نتیجه	نوع تأثیر
بیش اطمینانی مدیران بر محتوای سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد	تائید	مستقیم

H2: کیفیت افشا بر محتوای سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

جدول ۴: نتیجه آزمون فرضیه تحقیق

$SMOOTH_{it} = \beta_0 + \beta_1 Risk\ Disclosure_{it} + \beta_2 Roa_{it} + \beta_3 \beta_5 Lev_{it} + \beta_6 SIZE_{it} + \beta_7 Dividend_{it} RB_{it} + \beta_4 Growth_{it} + \varepsilon_{it}$						
متغیر وابسته: هموارسازی سود						
متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره Z	سطح معناداری	هم خطی
سطح کیفیت افشا	Riskdis	۰,۰۰۷	۰,۰۰۳	۲,۱۷	۰,۰۳۰	۱
محتوای سود	Roa	۱,۲۹۰	۰,۰۶۶	۲,۲۸	۰,۰۲۳	۱,۹۹
سایر آماره‌های اطلاعاتی						
آماره والد		۲۵,۲۱				
سطح معنی داری والد		۰,۰۰۰				
ضریب تعیین		۰,۷۹۱				
دوربین واتسون		۲,۲۴۱				

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که متغیر افشای ریسک شرکت دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می‌توان گفت که سطح افشای ریسک بر محتوای سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد. ضریب تعیین برابر با ۷۹ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۷۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۲۵,۲۱ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد از این رو مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین-واتسون برابر با ۲,۲۴۱ می‌باشد و با قرار گرفتن در بازه ۱,۵ الی ۲,۵ ناشی از عدم خودهمبستگی بین متغیرهای تحقیق می‌باشد.

جدول ۵- خلاصه یافته‌ها

عنوان فرضیه	نتیجه	نوع تأثیر
-------------	-------	-----------

تأثیر بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشاء بر محتوای سود در شرکت‌های و ...

مستقیم	تائید	کیفیت افشا بر محتوای سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.
--------	-------	---

۵. نتیجه گیری

نتایج کلی تحقیق حاضر نشان که بیش اطمینانی مدیران و کیفیت افشا بر محتوای سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد. در این راستا اسکت و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی رابطه بین بیش اعتمادی مدیران و حق‌الزحمه موسسه حسابرسی شرکتهای هلندی پرداختند فرضیه‌های پژوهش با استفاده از جامعه‌ای متشکل از ۲۳۸۰ سال شرکت طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ و با بهره‌گیری از معادلات رگرسیونی چندگانه مبتنی بر داده‌های تلفیقی، آزمون شده‌اند. آن‌ها دریافتند که مدیران تمایل به دست بالا گرفتن توانایی خود و ورود منافع مالی پروژه‌ها در آینده هستند اما احتمالاً تأثیر عوارض جانبی را دستکم می‌گیرند اما حسابرسان در نتیجه ممکن است حق‌الزحمه خود برای فعالیت‌های ممیزی اضافی را با افزایش کارمزد به علت خطر حسابرسی، افزایش دهند. لذا آن‌ها با این پیش فرض به بررسی رابطه بین این دو متغیر پرداختند دریافتند که به‌طورکلی رابطه بین بیش اعتمادی مدیران و حق‌الزحمه موسسه حسابرسی معکوس می‌باشد اما این رابطه در شرکتهای با حضور کمیته حسابرسی کمتر است. و چایز و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیق با عنوان اطمینان بیش از حد مدیریتی و اجتناب مالیاتی به بررسی تأثیر اطمینان بیش از حد مدیریتی بر اجتناب مالیاتی پرداختند. نتایج این پژوهش دوره زمانی این تحقیق سال‌های مالی ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱ برای تعداد ۲۴۷ شرکت این تحقیق نمونه‌گیری کرده است که نتایج نشان داد اطمینان بیش از حد مدیریتی بر اجتناب مالیاتی تأثیر مثبت معناداری می‌گذارد. از نتایج ۶ درصد کاهش می‌دهد و همچنین دیگر اینکه اطمینان بیش از حد مدیریتی، نرخ مؤثر مالیات می‌افزاید.

سرمایه‌گذاران برای تصمیمات سرمایه‌گذاری خود بر اطلاعات مالی مندرج در صورت‌های مالی واحدهای اقتصادی خصوصاً سود گزارش شده اتکا می‌کنند. اصولاً سرمایه‌گذاران معتقدند که سود یکنواخت در مقایسه با سود دارای نوسان، پرداخت سود تقسیمی بالاتری را تضمین می‌کند. هم چنین نوسان‌های سود به عنوان معیار مهم ریسک کلی شرکت قلمداد می‌گردد و

واحدهای تجاری با سود هموارتر دارای ریسک کمتری هستند؛ بنابراین واحدهای تجاری که دارای سود هموارتری هستند، بیشتر مورد علاقه سرمایه‌گذاران هستند سرمایه‌گذاری مناسب‌تری محسوب می‌شوند. این موضوع باعث می‌شود برخی مدیران با روش‌های مختلفی مانند تسریع و تأخیر در ارسال کالا و صدور صورتحساب، افزایش و کاهش موجودی در پایان دوره، تغییر روش محاسبه استهلاک و... اقدام به هموارسازی سود نمایند.

۵. مراجع

- Abdoli, Mohammad Reza; Gholami, Marzieh. (1395). The effect of managers' uncertainty on cost stickiness, *Journal of Management Accounting*, No. 29, pp. 1-23(In Persian)
- Ali Ishaqzadeh, Mohammad Tavakoli Mohammadi, Shahab Yeke Fallah, (1400), Examining the structure of accounting and financial instructions in joint operations contracts and presenting a proposed framework appropriate to Iran's oil and gas industry, *Quarterly Journal of Construction Science and Technology*, Volume 2, Number 3 - Serial Number 5, Fall 1400, pp. 51-60(In Persian)
- Bertrand, M. and Schoar, A. (2003). Managing with style: the effect of managers on firm policies. *Quarterly Journal of Economics*, 118(4), 301-330
- Chyz, J. Gaertner, F. Kausar, A.& Watson, L. (2014). Overconfidence and Aggressive Corporate Tax Policy. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2408236>
- Ganje, h. (1400), Investigating the effect of risk disclosure level on profit smoothing of companies listed on the Tehran Stock Exchange, , Shamim Danesh Novin Ardabil Higher Education Institute, Master Thesis, Accounting (In Persian)
- Hassani, Massoud and Rahimian, Nizamuddin. (1397). Investigating the effect of management overconfidence on debt maturity structure in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Asset Management and Financing*, 6 (1), 89-106. (In Persian)
- Hassani, Mohammad, Bashir Hosseini, Seyed Mohammad. (1388). "Study of the relationship between the level of accounting information disclosure and stock price fluctuations in Tehran Stock Exchange companies" *Business Economics Research Journal*, first year, second issue, pp. 84-75.
- Hang Shin, Sung Kyu Sohn & Sorah Park. (2019). Related party transactions and income smoothing: new evidence from Korea, *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics* 14(4), pp. 41-56.
- Khajavi, thanksgiving; Alizadeh Talatpeh, Vahid. (1393). Investigating the effects of the level of voluntary disclosure on the information asymmetry of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Quarterly Journal of Experimental Studies in Financial Accounting*. No. 42, pp. 89-115(In Persian)

- Mohammad Hosseini, A. (1400), Investigating the effect of managers' uncertainty on inventory management of companies listed on the Tehran Stock Exchange, Shamim Danesh Novin Ardabil Higher Education Institute, Master Thesis, Accounting (In Persian)
- Namazi, Mohammad and Ebrahimi, Mehdi. (1395). Investigating how risk disclosure is in the annual report of companies and the factors affecting it, *Scientific Journal of Financial Accounting Knowledge*, 3 (2), 1-29.
- [Shamsi, Fatemeh, Jahanshad, Azita. (1398). The effect of managers' uncertainty based on investment and capital expenditures on risk and capital productivity indicators. *Financial Management Strategy*, 7 (4), 104-124 (In Persian)
- Scott Duellmana. Helen Hurwitza, Yan Sun. (2017). "Managerial Overconfidence and Audit Fees". Electronic copy available at:<http://ssrn.com/abstract=2557494>
- Zhang, X. (2016). Income Smoothing, Idiosyncratic Risk & CEO Turnover. *Journal of Mathematical Finance*, 6, 1-13. doi: 10.4236/jmf.2016.61001. Equity and Earnings Attributes". *The Accounting Review*, 79 (4): 967-1010.